

|                                                       |
|-------------------------------------------------------|
| <div><span><span></span></span></div>                 |
| <div><b>עין משפט</b></div> <div><b>גזר מצוה</b></div> |
| <p><b>זו א מרי פ"ח מהלכות מעה"ק הלכה יא:</b></p>      |
| <p><span></span></p>                                  |
| <div><b>שינויי גוסחאות</b></div>                      |

א אבותיה ר"ל לר"י (ש"ח: ב) בכתה"י וט"מ נוסף בורותחין קלקלוי בשכבת דור, וברותחין נידונו כותב הכא וישובו כו'. ועי' הנזר' בנ"ה יב ע"א ובסנהדרין קח ע"ב: ג] בכתה"י ושמכ"י דימא. ועי' מוס' כהן ובכ"ב ע"ג ע"ב. ועי' לקמן אות כב: ד] ז"ל בר מרבעתא (ש"ח: ח) ככ"ב ראש חופתא, וע"ש ככש"ס ומוס', וכן מוכח כנש"י סנהדרין לח ע"ב ד"ה סופיתא. וקטל' זכ"ר רש"י דהא (הגרי"ב), ונש"י גוים כבא, גנמ' ובנש"י: ו] מיתג ראש נמקח (ש"ח: ז) בכתה"י נצטננו צדיר החיבה. וכן משנממ מרש"י (דק"ס: ו)ומיתג 'מוס' נבש"י מוא משפירוס. [ח] פש חנון מיתא דאמר ר"ל בר (ש"ח: ז) נצטלע לשם (ש"ח ויעיף), וז"ה מנעמ קיג ע"א: י] גי' ב"ש קחותין דקאי, עד תלתא דרי הוא דקאי, א"ר אמר כו'. ג"א קחותין דקאי עד תלתא דרי, הוא דאמר כו' אמר דאמר כל כו' (בי"ט דו דקו: יא) נקלמ' כמ"י עג"ר כש"ל אהל שרפים ורמשים והסא"ל למח' (דק"ס: וכן משמע מרש"י וכן נסון דדור המבול אלא לפסולתו ס"י למחמ' בניו של נח (ח"ט), ועי' רש"י שבת ק"ג ע"ב ומהש"ס"א שם דמישג וס: יב] גי' ש"מ וכן שעיר המשתלח. שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והוביא אז קרבן כו'. ועי' בלוקט שאלח: ג] הני מ"ב כן היא אוציא הקדש בדר הבית שאינו בא אל אהל מועד ולא אוציא וירש"י ורובע כו', ת"ל להקריב, הכשרים לקריב. אוציא את אשר שאובים כשרים לקריב ולא אוציא שעיר המשתלח. ת"ל לה' הניחורדים לשם יצאו אליו שאין מיוחדים לשם. והקטולא נמלג' שיער המשתלח לא מועטמ כן ולא פתח אהל מועד לא הביאו רק ז"ך קרא להסיל' לה' המיוחדים לס. ובתמורה מועט שעיר המשתלח מפסוק ואל פתח אהל מועד. ועי' רש"י (ת"ח: ו) [ח] מלא ביהמ' ובתמורה הגיר' אי קרבן. וע"ש כפנש"י (הגרי"ב: ב) [ז] לבא להסיל' אהל מועד כל"ל (ש"ח: ב) ראויין לפתח אהל מועד כל"ל (ש"ח: ו) [ח] מלא ביהמ' (גרי"ו). וז"ה בלוקט ובקט' דפ"י עי' דק"ס. אבל ביוצא ובתמורה מוכח דגרס' להוציא כלפניהו. וכן מוכח מרש"י לפסטי מעטטין מלה' ובפ"ק דתמורה (דף ג:.) גרס בכל הפסרים ולא אוליף פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם ראוין לפתח אהל מועד ת"ל לה' שמיחידים לה' יאלו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי דנק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת צברית' דלא מיקיש מתנ' ועוד אנטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גגו כדלמרינן לעיל צפ' השוחט והמעלה (דף קו:):

## קייג:

**היינו דקם רימא התם.** ואע"ג דכל השאר מתו כהנאל מחמת שהיה גדול וגבור לא הוּק לא ההנל: **אורזילא דרימא.**

גרי ר"ת פ"י עופר של ראש דעופר האילים מתרגמ' אורזילא דליילא (שיר ז) ורימא הוא ראש ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה

(ב"ב דף עג:.) אורזילא דימא ל"ה ומפרש דג של ים ולאגז ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שצים ואותם צופל"ש שאנו קורין ראש ליתא וחלצנו אסור דראש ודאי מין חיה הוא וחלצו מותר כדכתיב און דישון ומתרגמינן ועלא ורימא וצופל"ש שצמקומינו קטנים דאין לומר שהוא מין ראש ויש צמינו גדול דל"כ מאי קשיא ליה היכא קס הא לא קשיא ליה אריה ל"ה דבי עילאי צפרק אלו טרפות (חולין דף נט:.) היכא קס שהיו ל"ו אריות אחריס קטנים שיכול להכניס ועוד הא קא חזין דלותן צופל"ש בני מנאלה נינהו ומושצין צקרון וחורשין בהן ורשא לאו צר מנאלה הוא דכתיב המתקשר ראש בתלם עצמותו אס ישדד עמקים אחריך (איוב נט:.) **יציא קרשי בדר הבית.** צלשון אחר פ"י כקונטרס דמעמעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דלינה ראייה לפתח אהל מועד ונראה דאין זו ראייה דפרת חטאת לא קיימא למנצח ל"ו ולאו מתפס תמימים לצדק הבית הא אמר צסוף תמורה (דף לג:) דכל הראוי למנצח אינו יואל מידי מנצח לעולם וממכרו ל"ה ללוצרי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי צדק הבית תמימים משעיר יוה"כ דלומר צפ' שני שעירי (יומא דף סג:) דחייב על שניהם צחון הווא"ל ורלוויין לשעיר הנעשה צחון וכ"ש הני דאין יואלצין מידי מנצח וי"ל כיון דעדיוין לאו קדשי מנצח נינהו לא חשבינ' ראוין לפתח אהל מועד י: **באן קודם הגרלה כו'.** צפ' שני שעירי (יומא דף סג:) אמר' דחייב על שניהם והיינו למסקנא דשמעמין דמשני כאן קודס וידיו וכו' אבל קודס הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה צחון: **באן קודם וידיו באן אאחר וידיו.** ומדפטר קרא קודס וידיו כ"ש לאחר וידיו וכי אינטריך פתח אהל מועד משום פרה ומשום קדשי צדק הבית ומיהו היא גופה מימה אמאי לא מעמעטין מלה' ובפ"ק דתמורה (דף ג:.) גרס בכל הפסרים ולא אוליף פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם ראוין לפתח אהל מועד ת"ל לה' שמיחידים לה' יאלו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי צדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת צברית' דלא מיקיש מתנ' ועוד אנטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גגו כדלמרינן לעיל צפ' השוחט והמעלה (דף קו:):

**שאינן ראויין ל"ו** אוציא את אלו שאינן ראויין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא י"ו שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה אחר הגרלה נמי האיכא וידיו אלא אמר רב מגי לא קשיא כאן \*קודם וידיו כאן לאחר וידיו: הרובע והגרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח ל"ה אהל מועד

**מיוחד לשם: קודם הגרלה.** הוי ראוי ועמיד ליכנס משום הגרלה ואי לאו דמעטין מלה' ה"א לחייב: **אחר ל"ה** הגרלה. לא ראוי לבא הוא ומימעט מאל פתח: **הא אינא וידיו.** דבעי ליכנס להתודות עליו: **סיפוק לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה:

## פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

**נהי דאיפני מירושלים.** כולה ר"ל קאמר לה: **מהנאל מחו.** וקצרוס הצאים אחריהם צצמי קצרות ואין לחוש לכל הארץ אלא לשאר ארצות שהיה שם מבול ונשקעו צטיט: **חרבה דמעיקרא.** קודם מבול ל"ו: **מכל אשר חרצה.** לפוקי דגים שצים: **דהיינו ב] דקס רימא הסס.** הראס

זכר ונקבה שהוא גדול ואינו יכול ליכנס למיכה עמדו שם: **גוריות בא].** הכניסם למיכה: **אורזילא.** הוא ראש ב] דימא שהוא על שפת הים: **צר יומא.** ציוס שנולד: **משגא דלוארי'.** משך ב] לוארו: **צי מרצטא דרישוי.** צי ב"ו מרצב של ראשו: **רמא כנא וסכר לירדנא.** הטיל גלל צירנן וסכר ב"ה הידנן וסמס הילנן מימיו. כנא ב"ו כמו (עירובין דף כט:.) כיצוי דרעומא דניסן: **חוטמו.** שיוכל להנשים: **לא ירד מבול לא"י.** ולמה ליה לשנוי הכי לימא דהתם קס ג"ל דל"ג ב"ו: **והא סגיזא סיצה.** והא הפליט וא"ר מהלכת על פני המים מנגוזה לנמון מנאל חוטמו נשמטת מן המיכה ומת: **ומשני קרניו קשרו למיכה: צרוסחין נידונו.** ומנאל נמלג צרוסחין: **וליעעמין סיצה סיגי סגויא.** והלא זפותה היא מצית ומצחון כדכתיב וכפרת אותה וגו' (בדלש"ט ו) וכיון דרומחין הן היאך מהלכת שאין זפותה נפטר: **עוג מלך הסנן.** דכתיב ציה ויצא הפליט וא"ר יוחנן (מדה דף סא:) זה עוג שפלט מלנשי דור המבול: **גם נעשה ונלעטנו.** המים שצלידי המיכה ושם עמד ב"ו עוג והראס וגם הופת לא נפטר והראס לא הוצרך למיכה ומפני גובהן לא טבעו: **הא לא פש.** מן המתים שם כלום דלשידי דגוזה היא השפילוס המים לצבל שהיה ציוס: **למה נקרא שמה מנולה.** דכתיב (ישעיה מד) האומר ללולה חרצי: **אי אפשר דלא ארציקו.** צטיט: **שמענרס עשיריה** ב"ו. מפני שאין מרחמים על הצריות כדלמרינן במסכת צילה (דף לב:) עשירי צבל יורדי גיהנם הן: **כאינו אוול שקליס ורמשים.** של צבל: **או קרבן שומע אני כו'.** קרבן מצליב ששחוטיו מו' (ויקרא ו') להקריב קרבן וגו' דריש ליה צת"כ על הקריב חייב ואינו חייב על השחוט חולין צפנים או קרבן לאו להכי אתא אלא לחייב על קדשי צדק הבית ששחטן צחון שאף הן נקראו קרבן כענין שנלמך (צמדבר לא) ונקרב את קרבנ' ה' איש אשר מנא כלי זהב אלעזר ולימד ואין זה אלא חלל מועד.

**הבית: שאין ראויין לפתח אהל מועד.** אני שמעתי כסדר יומא לפי שסתמן בעלי מומין דקי"ל המתפסים תמימים לצדק הבית עובר בעשה צמס' תמורה (דף ז:) אבל ל"ו לענין הסוגיא אני למד כאן דלפילו ממים נמי קרי אינו ראוי דלא הועמד לבא אל אהל מועד דהא פרת חטאת תמימה היא וקרי לה אינו ראוי: **אוליף אס אלו שאין עמידין ל"ו** למהל מועד ולא אוליף שעיר המשתלח דראוי הוא שהוא ממס דבעין שיהא ראוי לשם דלא ידעינן הי מתמרה ל"ו זה שמעתי. ולפי סוגיא של שמועה זו משמע דקרי ליה ראוי ועמיד ליכנס משום הגרלה וידיו: **פ"ל נפ'.** להקריב קרבן לה' המיוחד לה' להוציא שעיר המשתלח שאינו מיוחד לשם: **קודם הגרלה.** הוי ראוי ועמיד ליכנס משום הגרלה ואי לאו דמעטין מלה' ה"א לחייב: **אחר ל"ה** הגרלה. לא ראוי לבא הוא ומימעט מאל פתח: **הא אינא וידיו.** דבעי ליכנס להתודות עליו: **סיפוק לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה: **בשלמא**

היינו דקם רימא התם. ואע"ג דכל השאר מתו כהנאל מחמת שהיה גדול וגבור לא הוּק לא ההנל: אורזילא דרימא. גרי ר"ת פ"י עופר של ראש דעופר האילים מתרגמ' אורזילא דליילא (שיר ז) ורימא הוא ראש ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה

הא איפני נהי דאיפני מירושלים מכולה א"י לא איפני איכא דאמרי איתיביה ר"ל לרבי יוחנן אייה מתי מבול איה מתי נבוכדנאצר מאי לאו מודהני הוו הני הוו מידי אירי' הא כדאיתיה והא כדאיתיה איתיביה א] <sup>1</sup>מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא ירד מבול לא"י משום הכי מתו אלא לדידך אמאי מתו משום הבלא כדרב חסדא דאמר רב חסדא <sup>6</sup>ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ב] דכתיב הכא <sup>2</sup>וישובו המים וכתיב התם <sup>3</sup>והחמת המלך שכבה איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י משום הכי הוי חרבה אלא לדידך מאי חרבה חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי קרי ליה חרבה כדרב חסדא דאמר רב חסדא בדור המבול <sup>4</sup>לא נגזרה גזרה על דגים שבים שנאמר מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים בשלמא למ"ד לא ירד מבול לא"י היינו דקם רימא התם אלא למ"ד ירד רימא היכא קם א"ר ינאי גוריות הכניסו בתיבה <sup>5</sup>והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דרימא <sup>6</sup>בת יומא והוי כהר תבור והר תבור כמה הויא ארבעין פרסי משכא דצואריה תלתא פרסי מרבעתא <sup>7</sup>ורישא פרסא ופלגא רמא כבא <sup>8</sup>ה וסכר ירדנא א"ר יוחנן ראשו הכניסו לתיבה והאמר מר מרבעתא דרישא פרסא ופלגא אלא ראש <sup>9</sup>חוטמו הכניסו לתיבה והא א"ר יוחנן לא ירד מבול לא"י לרברי ר"ל קאמר והא קסגיא תיבה אמר ר"ל קרניו קשרו בתיבה <sup>10</sup>והאמר רב חסדא אנשי דור המבול ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ולמעמך תיבה היכי סגיא ועוד עוג מלך הבשן היכא קאי אלא גם נעשה להם שנצטננו בצידי התיבה ולר"ש [בן לקיש] נהי נמי דירד מבול לא"י והא לא פש <sup>11</sup>ה דאמר ר"ל למה נקרא שמה מצולה שכל מתי מבול נצתללו <sup>12</sup>שם ורבי יוחנן אמר למה נקרא שמה שנער שכל מתי מבול ננערו שם אי אפשר דלא אידבקו א"ר אבהו למה נקרא שמה שנער שמנערת עשיריה והא קחזין <sup>13</sup>דהו תלתא דרי לא משכי א"ר אמי <sup>14</sup>כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל <sup>15</sup>בשר אבותיו תנ"ה כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים: שעיר <sup>16</sup>ה המשתלח: <sup>17</sup>ה ורמיניה <sup>18</sup>אוי"ד <sup>19</sup>קרבן שומע אני אפילו קדשי בדר הבית שנקראו קרבן שנאמר <sup>5</sup>ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד לא הביאו מי שראוי לבא <sup>10</sup>באהל מועד יציא קדשי בדר הבית

**שאינן ראויין ל"ו** אוציא את אלו שאינן ראויין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא י"ו שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה אחר הגרלה נמי האיכא וידיו אלא אמר רב מגי לא קשיא כאן \*קודם וידיו כאן לאחר וידיו: הרובע והגרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח ל"ה אהל מועד

**מיוחד לשם: קודם הגרלה.** הוי ראוי ועמיד ליכנס משום הגרלה ואי לאו דמעטין מלה' ה"א לחייב: **אחר ל"ה** הגרלה. לא ראוי לבא הוא ומימעט מאל פתח: **הא אינא וידיו.** דבעי ליכנס להתודות עליו: **סיפוק לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה:

היינו דקם רימא התם. ואע"ג דכל השאר מתו כהנאל מחמת שהיה גדול וגבור לא הוּק לא ההנל: אורזילא דרימא. גרי ר"ת פ"י עופר של ראש דעופר האילים מתרגמ' אורזילא דליילא (שיר ז) ורימא הוא ראש ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה

היינו דקם רימא התם. ואע"ג דכל השאר מתו כהנאל מחמת שהיה גדול וגבור לא הוּק לא ההנל: אורזילא דרימא. גרי ר"ת פ"י עופר של ראש דעופר האילים מתרגמ' אורזילא דליילא (שיר ז) ורימא הוא ראש ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה

##### מסורת הש"ס

א] כ"ה יב. סנהדרין קח: ועי' ירוש' סנהדרין פ"י ה"ג, ב] סנהדרין קח. קדושין י"ג, ג] כ"ב עג: ע"ש, ד] ר"ה יב. סנהדרין קח: ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ג, ס] [שבת קיג: ע"ש דברי ר"ל ור"י כהיפוך ירוש' ברכות פ"ד ה"א, ו] [שבת קיג: ז,י.] יומא סג: תמורה ו: י"ג: ח"ב אחרי פרק ו ה"ו וה"ז, ח] [נוע' מו' יומא סג: ד"ה וכל].

##### תורה אור השלם

- כל אשר נשמת רוח חיים באציו מבול אשר בחרבה מתו: בראשית ז, כב
- ויובר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישבו המים: בראשית ח, א
- ותלדו את קהן על העץ אשר הכין לקורבן וחסת המלך שבעה: אסתר ז, י
- ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליוזרה לפני משכן יוזרה דם ויחשב לאיש הווא דם שפך וזכרת האיש הווא עומה: ויקרא יד, ד
- ונקרב את קרבן יוזרה איש אשר קוצא בלי זרב אצבעה וצמיד טבעת עגיל וזכוק לבפר על גופותיו ולפני יוזרה: כמדבר לא, ג

##### מוסף רש"י

רחמת המלך שוכה. וחסת חמת רוממת היא, כדכתיב וממנו צצה נז ר"ה יב.), שכה, נחא מרחמו, הכא נמי מוס מוחמתן (סנהדרין קח) אורזילא דרימא בר יומא. דאס כן יוס אהל, דלמנו יוסו נלד: כהר תבור. כן היה גדול: מרבעתא דרישא. מקום הנחל ראש כשסוכב על הקרקע (ושב"ס ב"ב עג.) דמא קבא. הטיל רעי וסכר היעני לירדנא לפי שעה עד שמתמסוהו המים מעט מעט (שם לגידוס דמא בופחא) בשר אבותיו. שמוס שם בגולה (שבת קיג:.) או קרבן שומע אני כו'. רישא דכריתתא צמי"כ הכי אוליף, יכול השחוט חולין צפנים היא חייב ודין הוא וכו', מ"ל קרבן. על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין, אי קרבן שומע אני וכו', כלומר או אינו אומר קרבן להוציא את החולין צפנים אלא להציא קדשי צדק הבית ששחטן צחון שיהא חייב, שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנלמך ונקרב את קרבן ה' איש אשר מנא, והא ודאי צדק הבית הוא (יומא טג.) ונקרב את קרבנ' ה' וגו' כלי זהב אלעזר ולימד, דהייני למלאתה המשכן (תמורה ו:) יציא קדשי בדר הבית שאינן ראויין. לא היו עמידים לבא לפתח אהל מועד, ואני שמעתי שאין ראויין לפתח אהל מועד שסתם קדשי צדק הבית בעלי מומין הן, דלמר מר המתפסים תמימים לצדק הבית עובר בעשה, ואף"ל להעמידה כן במקומה צמס' וצמיס (יומא שוכ"ב בפתחורחשם):